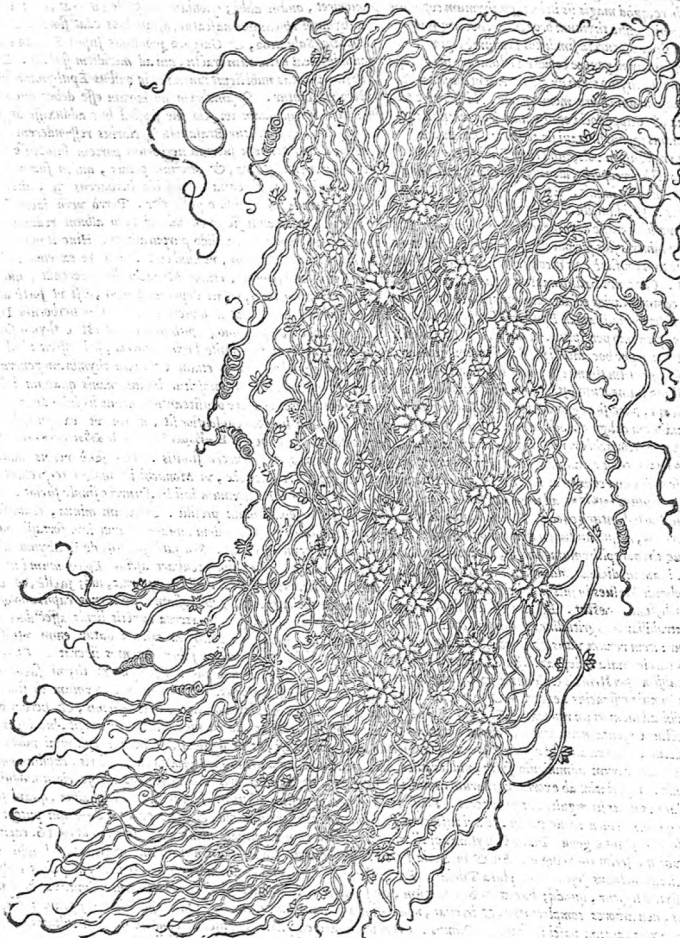

C. V. S. C. V. T. A.

Alypum.

ALYPVM.

CAP. CLXXIII.

Conclusa nō
legit. O. 10.

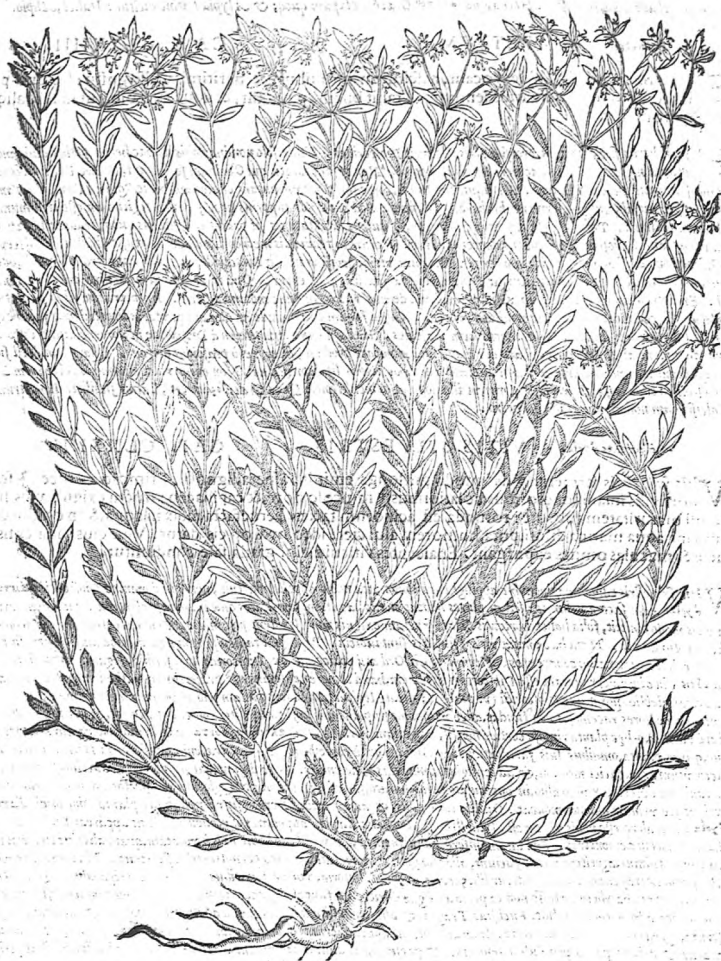
Alypum surculosa herba est, subrubra: gracilibus ramplis: tenuibus foliis: flore molli, leui, & maxime Libyæ, quàm largissima, quæ in aliis quoque plurima prouenit. Semen atram bilē deit-
cir, si mensura epithymo pari cum sale, & aceto sumatur: uerū interanea leuiter exulcerat.

Alypi confid.

Alypum, eiusq; radix (si Aëtuario credimus) nil aliud sanè fuerit, quàm officinarum Turpetum, turbit Arabibus dictum, quod alypum vocant. Ioseph enim suo de compositione medicamentorum libello, ubi minoris paræde triphelidionem docet (si rectè uerit Ruellius) sic inquit. Si hoc medicamento pituita deiectionem multū infuitis, alypum, id est, album turpetum adde. Item post, ubi de simplicibus medicamentis ponitur ciutilus tractatus, ita scribit, Turpetum, cuius radix est pyrisa, & album alypia, glutinosam detrahbit pituitam. Verum quia idem Aëtarius, paulo ante Alypum describens, præcitat eius semen atram bilē per alypum educere, putauere quiaam Aëtario alypium ab alypo distaret.

Opinio cur-
rūdam reſuta
ta.

A L Y P V M.

differe, q. huius feminis tantum vires reddiderit. Sed ijs respondi potest, q. cum probè sciret. Afluarius aliam vim inesse femini, aliam verò radicibus, proinde de radicibus sub turpeti, & de semine sub Alypi nomine differuit. Planta enim habentur, quæ alium folijs, alium semine, alium radicibus effectum præbent. Medium herba nobis exemplo erit, quæ Dioscoridis testimonio, menses sistit, cum tamen eius semen contrarium efficiat. Quamobrem facile crederem Alypum, & Alipiam nullis inter se notis dissidere: nec modo his rationibus fretus; sed etiam Pauli autoritate. quippe qui lib. 7. Alypum inter ea, quæ atram bilem depellant, commemoravit ijs verbis. Alypi semen inferius atram purgare bilem pari epithymo mensura, cum sale, & aceto dictum est: in æquina verò si fidem Dioscoridi accommodamus, leuiter exulcerat. Est autem, meo iudicio, quæ nunc Alypias vocatur. hæc Paulus. Ex quibus palam est, Paulo nullam inter Alypum, & Alypiam fieri differentiam. Sed hæc dicta sunt ad Afluarij mentem; non quidem ad præfixam sententiam nostram. nam cum tantum radices sola, eaq; in particulas dissecta, nec vsquam vitam earum plantam viderim, ex vnguibus tantum leonem non iudicabo. Ideoque velim, ut aliorum sit quos; iudicium, & præsertim cum parum referat ad morbos curandos, scire cuius plantæ Turpetum sit radix, cum eius facultates optime à medicis perspectæ sint. Caterum ad nos solam deferri, neque vllum hæctenus qui plantam, vel semen ostende rit, hæc nactum fuisse, antea prodideram in commentarijs nostris Italica lingua conscriptis. Verum hoc tempore Lucas Ghinius

Alypi vires
ex Pin.

vir rei medica eruditissimus, Pisis herbam hanc pro Alypo ad nos misit, cuius hic picturam damus, que quidem descriptioni pulchre quadrare deprehenditur. Alypi, quod legerim, non meminit Gal. in simpl. med. censu. Hic de Turpeti vix ibi nobis differendum est, nisi superius in Tripoli commentatione, eius historiam, ac facultates latius prosecuti essemus, qd ut adhuc plura dicenda, vel addenda supersint. Herba, que *Αλυπος* Græcè, *Alypum* quoq; & *Alype* Latine dicitur: Italicè, *Alipio*.

EMPETRVM.

CAP. CLXXIII.

Empetri cap. desit in meo exemplari.

Empetron aliqui phacoides vocant. nascitur in montibus, & maritimis, falso gustu: sed quo proaut hydromelite.

Empetri con sideratio.

Empetri herba faciem nullis proprus notis depinxit Dioscorides. Vnde solo nomine nobis de hac herba potius diuinandum est, quam qd aliquid certi, ac perpetui statui possit. Non desunt tamen qui Occipium se faciant, & hac Dioscoridis obscura quasi ænigma audeant soluere. Hi siquidem Empetron eam plantam putant esse, quam Ircæ in Romani Fœniculum marivibus appellat, alij vulgari sermone herba di San Piero. Sed hanc nos superius libro secundò legitimum esse eritimum, pluribus probauimus. Porro & vbi nascatur Empetron, & quibus facultatibus sit præditum, Plinidè in quibus; tradidit lib. 27. c. 9. ita vt ea plantâ di Dioscoride mutatus deprehendatur. Verum in reddendis medicinis, nominis fortasse similitudine deceptus, qd Empetron saxifragam esse existimauerit, vires, quas vtriq; seorsum tribuit Dioscoridis, ipse vni Empetro assignauerit, addens huius, qd vrinæ creat, & calculus frangat: que medicina saxifragæ debentur. Quia in re Plinium omnino errasse fatendum videtur esse commodum, bilem, ac pituitam educens. Gustu salisum est: prout ad alia quoq; vrinis licet, ad que pollere ostendimus substantiam salisam. Nominatur item præfoides. Hæc Galenus. qui tamen a Dioscoride in nomenclatura discordat: quandoquidem alter Empetron phacoides a quibusdam vocari prodidit, alter verò præfoides dicitur. Quare non desit suspitron, quia aut horum alter errauerit, aut alterius codex hoc in loco sit deprauatus. Non enim video, quemodo rectè idem Empetron simile reddi possit, & leni, & porro, vt illa nomina demonstrant. Quod Græci *ἔμπετρον*, Latini similiter Empetrum & Calcifragam nominant: Itali, Empetro.

Plin. error.

Empetrivires ex Gal.

Nomina.

ΑΥΡΟΝΟΣ ΔΥΣΙΕ.

VITIS SYLVESTRIS.

CAP. CLXXIII.

q Orb. addit. vti vinitere. Orb. non legit. rim. alo cortice. h Orb. leuit. *Βεργουδ* etc. l. v. canulo. Vitis sylvestris confid.

Vitis sylvestris fermenta vitis modo pralonga emittit, aspera, lignosa, & rimoso cortice. 3 folijs hortensis solani, longioribus, ac latioribus, mucosulo flore, & capillaceo: fructu exiguis vuis simili, ost maturitatem rub: ne: rotunda est acinorum facies. Feruefacta radix in aqua, & in cyathis duobus vini aqua marina diluti, pota, humorem alui cieri: ideo hydriop cis datur. Vna eius vitia caus in facie & macula omnes expurgant. Enafentes viticula: cibi gratia, sale condiuntur.

Vitis sylvestris cuius imaginem hic appingi curauimus; ita nobis appellanda fuit, non quod omnino Dioscoridis *αυρονος* *δυσιε* eam facere velimus: sed qd plures habeat nctas, ac etiam facultates que illam representant. Siquidem armenia vitis modo emittit, folia habet hortensis solani fructum exiguis vuis similem post maturitatem rubentem, cuius acinorum facies rotunda est. Nam hæc omnia vitis sylvestris sunt iudicia. Repugnat tamen flocum figura, quod multis non fir, nec cubillacei, sed racematim coherentes. Verum cum in Orbisij codice, qui ex Dioscoride transcribit, legatur *βεργουδ*, non *βουδ* etc., hoc loco, deprauatum esse Dioscoridis lectionem, hæud temerè censemus, & præsertim, qd ratiuni magis consentanea sit Orbisij lectio, quam que Dioscoridi (vt puto) deprauatè legitur. Siquidem nullam scio plantam; fructum vni modo profere, que flores racemosos non fundat, aded vt omnino stupidus dici possit, qui alter contendat. Præterea nec illud nobis ob stare videtur, qd hæc planta rimoso cortice non sit, cum etiam verbum illud *αυρονος*, vna in Orbisio non legatur. Adde quoque, qd hæc planta, omnibus suis facultatibus, agresti viti bellè correspondeat. Negrit enim mulieres in Heruira acinorum succo vintur ad faciei nitorem, & ad lentiginis, maculasq; delendas. Nec desunt, qui scriptis mandauerint, samentorum & radicem decocto, ex vno albo, in operculo fitilli parato, sanari hydropticos & Regio morbo affectos. qd non solum aluum exoluit, sed vrinam quoque moueat. Quibus rationibus, & autoritatibus fretus (sit vel non sit hæc planta Dioscoridi *αυρονος* *δυσιε*) non ab re esse nobis visum est, sylvestrem vitem hanc Sierper appellari posse, quousq; nctus appareat Dioscorides, qui aliam vitiorem demonstrat. Sed quam miserè hallucinentur, qui vitalem nobis vulgè vocatam, quam alterius clematisis genus esse statuimus, agrestem vitem faciunt, aliàs longiori commentatione (Deo permitente) differemus. Theophrastus vitem sylvestrem *Ατραγεναν* vocasse videtur lib. 5. c. vi. de plant. historia, vbi de fontibus ad igitur concipiendum egit. Antiqua enim etas chalybem fortasse non expertas, ex ligno duriore, & fungoso ignem parabat: ad quod, meo iudicio, sylvestris vitis materies admodum apta fuit. Fuchsius, Tragus, & alij nonnulli, qui in Germania de Stirpium natura & facultatibus scripserunt, agrestem hanc nostram vitem *Amaran* dulcem appellauerunt, & manjus samentorum cortex primo statim occurrit amarus, & deinde paulò post dulcis sentitur, & præsertim si diutius ruminetur. De huius vitis sylvestris vrbibus scriptis Gal. lib. 6. simpl. med. his verbis. Vitis agrestis racemi extendendi vim habent, vt ephe v. & nenos, & id genus omnia in extrema cute existentia curare possint. Sed & adstrictionem quandam extrema germina obinent, que & iale candri assolent. Que vitis *αυρονος* *δυσιε* Græcis, Vitis sylvestris Latine vocatur: Vite saluatica, Italis.

Vitis sylvestris vicia ex Gal.

Nomina.

VITIS ALBA, SIVE BRYONIA.

tus necat : mentem interdum subrurbat. Fœminarum locis apposita partus, secundasq; morantes trahit : cit vniam pota, Elegna ex ea fit cum melle, difficilè spirantibus, strangulatu oppressis, tussientibus, nullis, ruptis, & laterum doloribus. Lienem ternis obolis pota ex aceto triginta diebus, confumit : illinitur ad eadem cum fico. Ad muliebres quoque infusus decoquitur, siquidem vulvas purgat, sed abortum facit. Succus è radice vere exprimitur, qui trahit pituitam cum aqua multa potus. Ad ploras, & lepras semen efficaciter illinitur. Lactis abundantiam facit succus eius, si cum tritico decocto forbeat.

Vitis alba cõ
sideratio, & vi
tes.

Vitis alba officinis, & herbarijs Bryonia nominatur. Vulgo mulieribus Cucurbita sylvestris dicitur. Nota omnibus ferè planta est, quod passim secus vias, & propter sepes proneniat. Germinat hac primo statim vere plures à radice emittens viticulas, teneras, & hirsutas, que paulatim adulescentes per sepes & fruteta, arbuscules scandunt, & suis clauiculis, quibus referte sunt, sese cum illis iungunt. Folia proferi virgineis proxima, minora tamen, angulosa, aspera scabraque : flores racematim coherentes, colore pallido & in stellas modum radiantes. Fructum racemosum, unumque, acinis bortenſis solani magnitudine aequalibus, colore primum viridi, & per maturitatem rubro, & quandoque nigra

VITIS NIGRA.

dicitur. Est itaque *VITICELLA*, siue *Balsamina*, planta, quæ præ longis, tenuibusque viticulis, vi ro citroque reptantibus, proximas tum herbas, tum arbusculas comprehendit: folijs vitis albe, aut vitifera similibus, sed longè minoribus, magisque per ambitum laciniatis: capiteolis tenuibus ex alarum sinu prodeuntibus, quibus sese implicat appositis adminiculis. Florem promit cucumeri similem, colore subluteum: fructum utrinque turbinatum, qui oui sevē faciem representat, cute carnosa, quibusdam acutis bullis rigente, dipsaci modo. Hic maturo puniceus color, qui præterea faciliè dissiluit ultimam maturitatem adeptus. Semen includit angurie vocatæ simile, minus tamen, coniectum cute crassa, pingui, lubrica, & perquam rubente. Planta hæc gracili nititur radice, nec cuius fructum perficit, ac maturat, quam adveniente autumno, Augusto, & Septembri mensibus. Nusquam nisi sata, quod sciam, in Italia provenit: pluribus autem in locis inibi plantatur, & nascitur. Folia vulnera recentia glutinant. Fructus exempto emine insolanter diu in oleo omphacino, aut macerantur eodem oleo in balneo calente aque, aut equino calente fimo, sique inde oleum præstantissimum ad arcendas vulnerum, namillarumque inflammationes, doloresque vulcendos. Valeat idem ad exulceratos, inflammatosque uteros siphone iniectionum. Doloribus hæmorrhoidum viridè auxiliatur: in quem sum macerantur fructus (vs. cuximus) oleo amygdalino dulci, aut è semine lini expresso, addita ad unquamque olei libram, liquidæ vernicis unctæ. Medietur hoc ambusis tam igne, quam aqua.

Viticelle vocatur vitis.

BALSAMINA.

aqua. Punctis, sauciatisq; nervis vtiliter illinitur: quin & vulnere cicatrices tum attenuat, tum etiam profus delet. Scribunt recentiorum quidam, steriles mulieres fecundas fieri, à balneo medicamentis vtero conferentibus parato, si hoc oleo vteri osculum sibi peruxerint, ac demum suis se iunxerint viris. Remicosis pueris efficax remedium est, si eo locus sapius perungatur. Foliorum puluis (ut ij affirmant, qui periculum fecerunt) cochlearis mensura ex plantaginis, siue equiseti de cocto intestinorum vulnera sanat. Nec desunt qui eundem pulverem laudibus efferant, ad coli dolores, & intestinorum tormina. Porro illud hic praetercundum non est, ne forte huiusce plantae nomina alicui imponant, quod sunt qui Momordicam etiam appellent gerani genus quoddam, illud scilicet, quod maiora inter cetera folia profert, malus amplitudine, de quo libro tertio in Geranijs abundè differimus. Est & alia planta, quam Balsaminam quoque vocant, sed à praescripta facie longè diverja. Namque caulis illi est crassus, sesquicubitalis, pinguis, & succo praegrans in quo numerosi habentur rami abundè vegeti. Folia profert saepius ferè modo longa & in uniuerso ambitu serrata: flores praegrandes purpureos, retro inflexè caudatos, è quibus poma suboriuntur alterius Balsaminis non admodum dissimilia turbinata, hirsuta, & quae colore sint primum viridi, & demè latefcente. Dissiliunt haec per sese, cum ad vltimam peruenerint maturitatem abiecto semine, quod lenicula faciem exprimit. Radicibus nititur numerosis, crassis, ac robustis. Putant quidam, (id quod etiam

BALSINA ALTERA.

Nomina.

etiam scribunt) issem esse cum altera viribus, verum nos nullam eius experientiam habemus. Ceterum faciunt haec plantae, quae suo repatu arborescunt, & tabernacula, attegias, sepes, & fructu circumuectiunt, ut hic quoque plantam pariter arborescens canentem adtexam, quam VESICARIAM repentem à fructu facie recentiores vocant. Cuius historiam ceteris plurimum superius de Solano Halicacabo differentes, ubi hanc plantam excedendam ordinaueramus. Verum quoniam à Typographi miniis id neglectum est, hic tam inter has repentes, scandentesque stirpes collocandam duximus. Quae Viridis nigra Latinis, & *πύραμα* Graecis nominatur: Arabibus, *Fesire* Semitanis, *Fesirefem*, *Alfesirefem*, siue *Feserjin*: Italis, *Vite nera*, & *Tamaro*: Hispanis, *Congorca*.

VESICARIA REPENS.

ΠΙΣΙΣ.

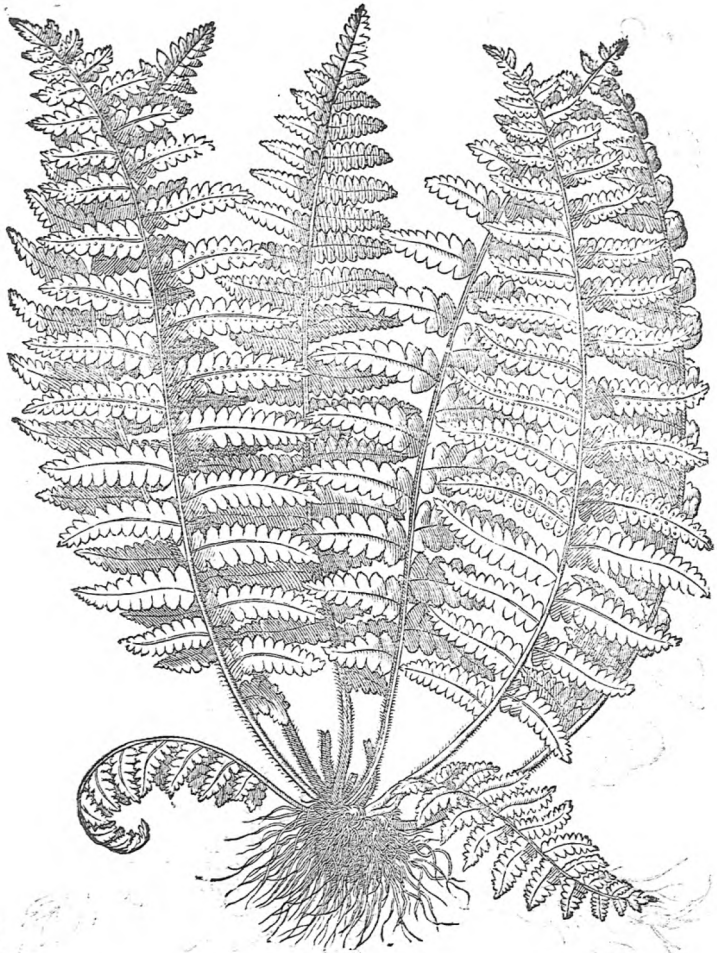
FILIX MAS.

ΑΚΙΜΙΟΤ

CAP. CLXXVIII.

Filici folia sine caule, sine fructu, sine flore, ex uno pediculo cubitali longitudine exeunt, multifida & lateribus pinnata, sub grati odore: radice per iumma cepitum, nigra, oblonga, filices multas fundente, subastringente gultu, nascitur in montibus, & saxosis. Radix laticineas excutit, sumpta drachmis quatuor ex aqua mulla: melius si cum scammonia, aut ueratri nigri tondem obolis detur: sed qui sumunt, alia praeiugare debent, laborantes lienis incremento recrear. Radix & potus, & illitu cum axungia, vulneribus sagitta arundinea factis, est auxilio, cuius rei probatio talis fertur. Peribit filix, quam per ambitum lata copiosior arundo coronet: & contra euaneſcens abibat arundo, quam obſepiens multa filix in orbem cinxerit.

Mem. & Car. dioscoridis de Filice. expanſa uiscerata.

2 Mentem. &
 Cap. τὸ μέγ
 οὐκ ἔστι πηλοῦ
 μα. ὡς μόνον
 μα. ἢ ὅτι
 τὰ ἰσχυρὰ ἐκ
 λ. π. ὡς ἐκ
 ἰσχυρὰ ἀπα
 ἰσχυρὰ. ἴδια
 quidem filici
 similia habet,
 sed non ex u
 no pediculo
 uelut illa, ue
 rù multas go
 pagines hēt.

Θαλοπτερίς.

FILIX FOEMINA.

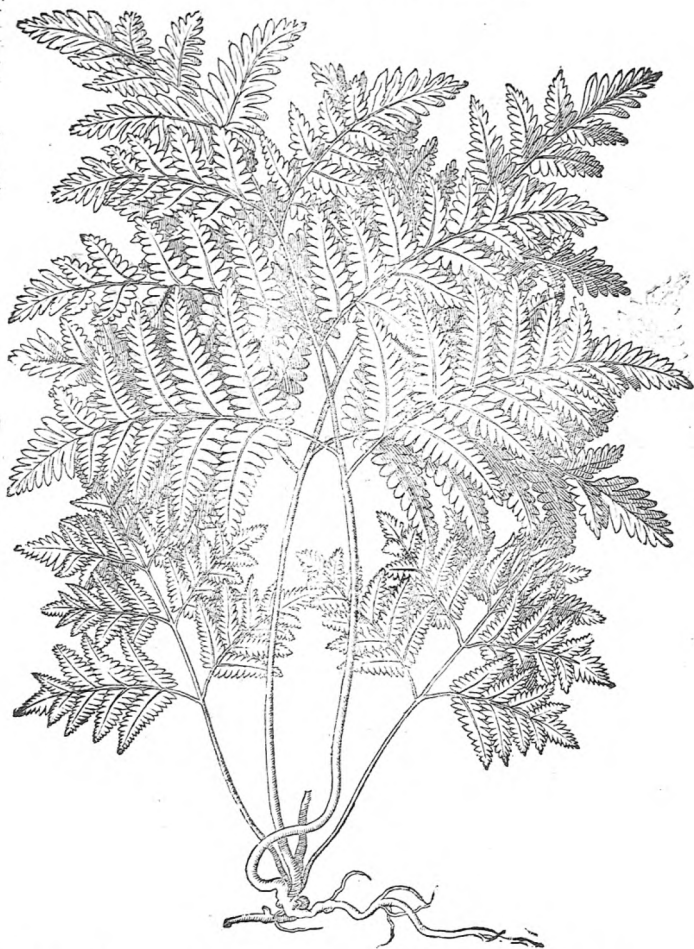
CAP. CLXXIX.

Filix foemina² foliis est filicis, furculosis, altioribusque, & quæ non singulari, ut illa, pediculo fulciantur: radicibus longis, pluribus, obliquis, quæ ex nigro in luteum flavescent: aliq̄ etiamnum rubræ inueniuntur. Pellunt lata interaneorum animalia, cum melle, eclegmate sumpto: potæ cum uino drachmis tribus teretes tinea eiciunt. Datæ foeminis sterilitatem faciunt: & prægnantibus abortum, si supergrediantur. Farina humidis ulceribus, & cicatrici repugnantibus inspargitur: iumentorum ceruicibus medetur. Folia recentia in oleribus cocta manduntur, ut uentrem emolliant.

Filicis utrius
 que hilit.

Filicis tam maris, quam femine plantæ, nemo est, qui non nouerit. Mas est (ut Dioscorides inquit) neque caulem, neque florem, neque semen profert: certo tamen compertum est à naturalium rerum indagatoribus, semen ferre filicem aëris folijs inhærens: sed adeo minusum, ut visum ferè fallat. Legitur abscessis prope radicem solis, & in domo suspensis, siccitate.

FILIX FOEMINA.

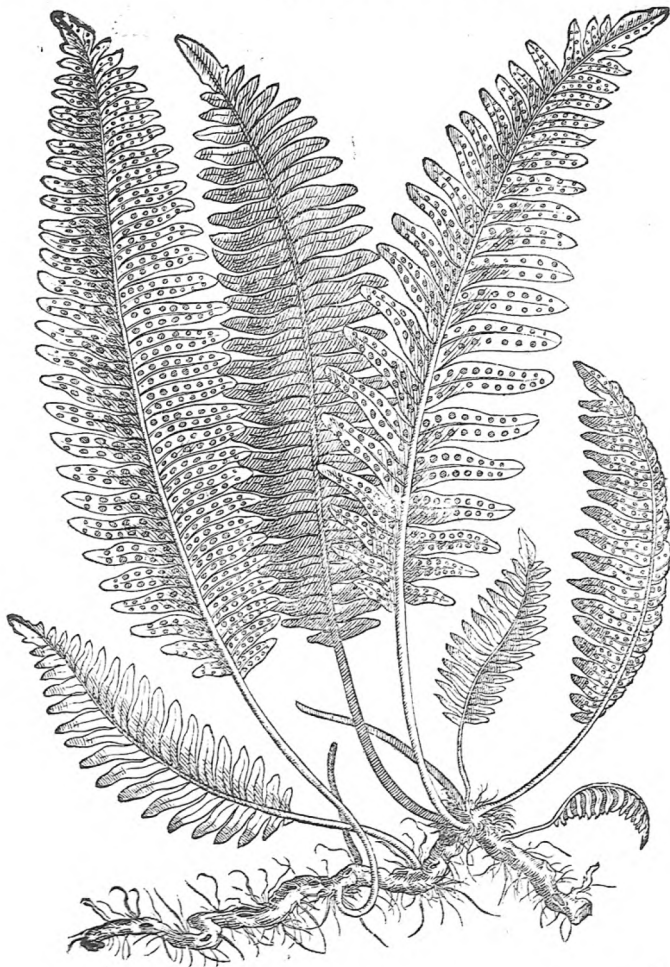
Substrato limbo, aut papyro, ad finem Iunii; nam circa hoc tempus marescit. Atqui vulgus id colligi haud posse credit, nisi nocte festum dñi Iohannis Baptistae precedente, superstitionis quibusdam admirumuratis verbis, quibus Cacodæmones fugari censet, qui filicis semen custodire creduntur. Sed haec, & fabulosa sunt & superstitiosa. Vtriusque filicis meminit Theophrastus libro 9. cap. 20. de plantarum historia, his verbis. Filix foemina utilis contra interaneorum animalia lata, melle subacta: & contra tenuia, in vino dulci cum farina hordeacea data. Si mulieribus grauidis detur, abortum facere: si caeteris, steriles in totum reddere aiunt. Differt foemina filix à mascula, quod solum unico arxu porrectum haec habeat, radicem vero crassam, longam, & nigram. Haec igitur vires sterilitati ac arixise natura putatur. Haecenus de filicibus Theophrastus. De his etiam scripsit Plinius libro 27. cap. 9 sic inquit. Filicis duo genera, nec florem habent, nec semen. Pterim Graeci vocant, alij blechnon, cutis ex una radice complures exeunt filices, bina etiam cubita longitudine excedentes, non graues odore. Hanc marcm exijimant. Alterum genus thelyte in Graeci vocant, alij nymphasam pterim. Est autem singularis, atque non fructuosa (sive rectius non singularis, atque fructuosa) breuior, molliorq; & aenstor, folijs ad radicem canaliculatis. Vtriusque radice sues pinguescunt. Folia utriusque lateribus pinnata, unde nomen Graeci imposuerunt. Radices utriusque longae, in obliquum, nigrae, praecipue cum in aruere: sicari cutem eas sele oportet. Nascuntur vbiq; sed maxime frigido, celo. Effici debent Vtriusque cecicicilius. Vnus nec ais in tractu tantum, neque

antè, neque postea. Pellunt interaneorum animalia: ex his ptenias cum melle, ceteras ex vino dulci triduo pata. *Utraque stomacho inutilissima. Aium foliis, primo bilem trahens, mox aquam, melius ptenias cum scammony pari pndere. Radix eius duum obolorum pondere ex aqua, post unius diei abstinentiam bibitur, melle praegustato, contra rheumatismos. Neutra danda feminis, quoniam gravidis abortum, caeteris vero sterilitatem facit. Farina earum pleuribus terris inspargitur, iuncutorum quoque ceruicibus. Folia emicem necant, serpentem non recipiunt. Et libro 18. cap. 6. idem de Filice haec scripta reliquit. Filix biennio moritur, si frondem agere non patiaris. Id efficacissime contingit germinantis ramis baculo detusis: succus enim ex ipsa defluens necat radices. Aium & circa solstitium annis non renasci, nec a undine secltas, aut exaratas pomeri arundine imposita. Filicem utranque prociat Galenus libro 8. simpliciorem medicamentorum, ubi de earum viribus in hunc modum asserit. Filix mas radicem habet maxime vtilem: latius enim lumbricum interficit, si quis eam quatuor drachmarum pondere in aqua multa sumserit. Ad eandem modum factum visum quidem necare, mortuum autem egerere visum non est: est enim amara, paulum habens asprictionis. Quamvis rem vlceribus imposita valenter desiccans facultatem obtinet, non tamen mordax est. Similem ei vinum habet Thelypteris nominata. Planta Graecis τριπίς & τριπίον, Latinis Filix appellatur. Arabibus, Sarax; seu Sarachis; Italis Felce; Germanis, Fualtsfarn; Hispanis, Helecho yerua: Gallis, Osmunda regale.*

Filicis utriusque vires ex Gal.

Nomina.

POLYPODIUM.

Poliopodium.

FIFICVLA.

CAP. CLXXX.

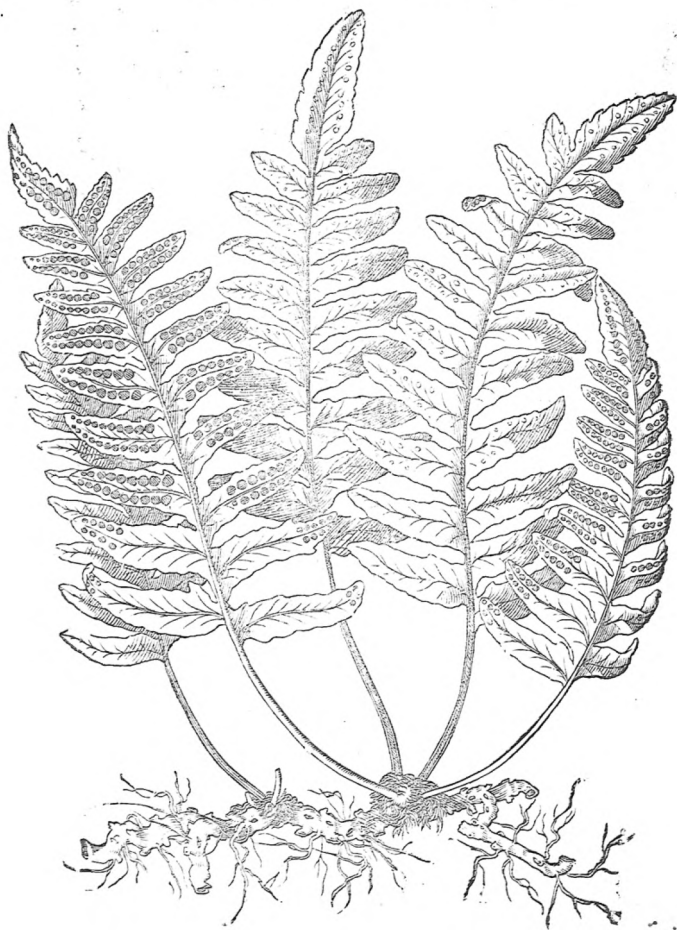
Fillicula nascitur in muscosis petris, & vetustis arborum caudicibus, præsertim quercuum, palmi altitudine, filici similis, subhirsuta, non tenui perinde diuisura. Radix pilosa, in qua continentur cirri, seu polyporum, crassitudine digiti minimi, coloris intus herbacei, auftera aliquantum, & gustu subdulcis. Purgandi uim habet. Coquitur cum gallina, aut pilcibus, aut beta, aut malua, ad alium soluendam. Arida farina aquæ mulæ insparfa, detrahit bilem, & pituitam: trita luxatis efficaciter illinitur, & aduersus rimas, quæ inter digitos fiunt.

^a Meum 81.
Car. 8 post.
quercuum.

Polypodium Latinis Fillicula nuncupatur. Recentiores medici, atque etiam officina Græcum nomen retinent. Eius duo reperiuntur genera. Alterum, de quo hic Dioscorides dixerit, omnibus notum est, quod ubiq; locorum frequens proneniat. Alterum verò non nisi paucis cognitum esse reor, folio aspleni, sed longiore, viridiorè, magisq; per ambitum laciniato: radice priori simili, graciliore tamen paulò. hoc plurimum nascitur in montium syluis. Nos copiosum vidimus; legimusq; quibusdam in montibus, per quos iter breue, ac compendiosum faciunt, qui Corinta Labacum contendunt. Præstat Mesues filliculam, quæ in quercuum caudicibus gignitur, quòd ea, quæ solo, aut muscosis lapidibus innascitur, suo quodam exuberante, in concoctoq; humore maxime uentriculo sit noxia, quòdque ipsam flatibus replet, ac etiam

Polypodii 42
sideratio.

POLYPODIUM ALTERVM.

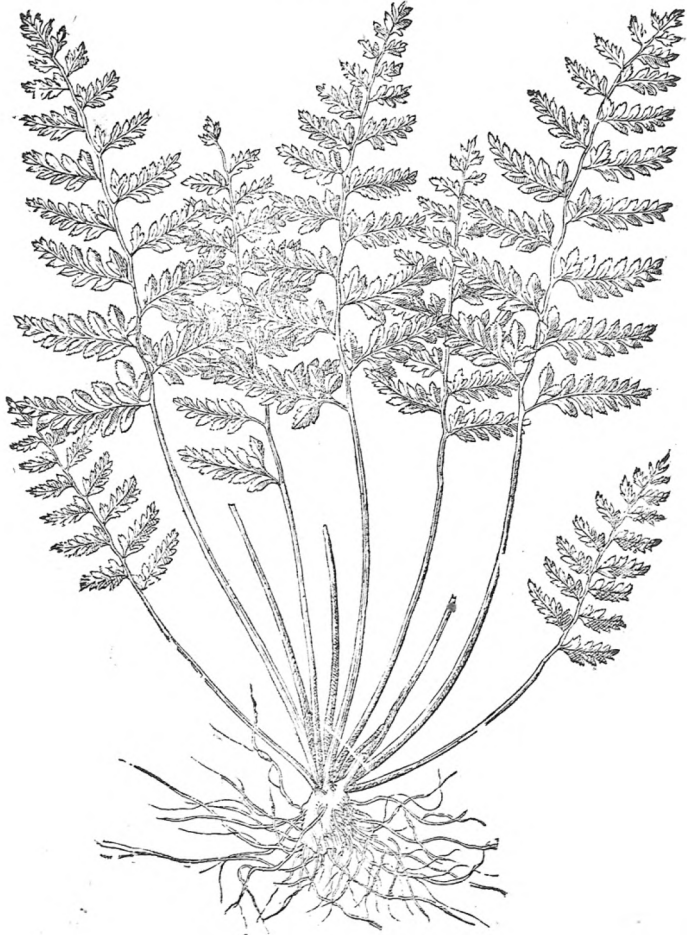

subuertat. Id quod postea in vniuersum de omni Filicula subiunxit, dicens. Polypodium inter ea recensetur medicamen-
ta, quae vel maximè corpora exsiccant, & extenuant: subuersiorem, & nauisam facit. In quo tamen Mesui refragatur
doctissimus Manardus Ferrariensis, asserens, quod polypodium, cum imbecilliter leuiterq; purget, corpora extenuare non
possit, addens se certò scire, quod idem per se exhibitum, nullam stomacho inferat iniuriam. Proinde Auerrois in hoc ma-
gis ad stipulandum censet, quàm alteri: quandoquidem Auerroes auctor est, Polypodium tutum esse medicamentum, &
epithymo praestantius. Polypodium (ut testatum reliquit Aëtius in libro de compositione medicamentorum) bilem, &
praesertim atram, & pituitam extrahit. Dantur purgatae radices seu serupuli adfusa aqua mulla. Medicriter verò
alium ciet, & circa molestiam, tum in gallinaceo iure, tum in cremore pitianae cocta radix. Polypodio facultatem dun-
taxat assignauit Gal. lib. 8. simpl. med. his verbis. Polypodium dulcem simul & auferam habet vnicentem qualitatem, ut sa-
cultas sit admodum desiccantis, circa morsum tamen. hec Galenus. Ex quibus sanè satis constare posse arbitror, Mesuem ve-
rè dixisse, & in hoc immerito à Manardo reprehensum fuisse. Nam quod Polypodium abundè exsiccat, Galenus testis est gra-
uissimus. Ex quo cur etiam efficaciter extenuare non possit (ut inquit Mesues) non equidem video. Quare potius adducor, ut in
hoc opinio Manardi aliqui celeberris, mihi planè reprobanda videatur. *radix idem quod Graecis, Latinis similiter Polypodium &
Filicula vocatur: Manaritanis, Bisberg, sive Bessai: Italiis, Polypodio; Germanis, Engelsfues; Bannjar, & Drop-
ffauerz; Hispanis, Filipocio, & Polipodio: Galis, Polypode.*

Polypodii ui-
res ex Aëtio
no, & Gal.

Nomina.

DRYOPTERIS.

Dryopteris.

DRYOPTERIS.

CAP. CLXXXI.

Dryopteris nascitur in veterum quercuum musco, filici similis, multo minore foliorum incisura: radicibus inticem implexis, hirsutis, gustu acerbis, in dulcedinem vergentibus. Pflotrhum eic cum radicibus trita: illinitur enim primum² vique dum sudorem euocet, mox sudor abluatur, & recens imponitur.

*2 M. G. p. 171 a
707 M. G. p. 204
707 M. G. p. 204
1. p. 171 a. 171 b. 171 c. 171 d. 171 e. 171 f. 171 g. 171 h. 171 i. 171 j. 171 k. 171 l. 171 m. 171 n. 171 o. 171 p. 171 q. 171 r. 171 s. 171 t. 171 u. 171 v. 171 w. 171 x. 171 y. 171 z.*

Non aliud Græcis significat Dryopteris, quam filix in quercubus nascens, quod filix hęc in annosis, muscosisque (ut Dioscorides inquit) quercubus proveniat, folijs filicem ad vnguem referentibus. Nascitur etiam humenti solo, & inter vepres, circa quercum caudices: eam squidem ipse in Corinthensi agro pluribus in locis inveni extra quercum caudices quantam, nullis repugnantibus notis. Dryopteris ipsi, qui sylvas diligentes frequentant, notissima est. Dantur Dryopteris radices in puluerem contrita, & cum fursuribus misce. addito salis, & sulphuris momento, equis deorandę aduersus intestinorum vermes. Nanque potenter illos expellunt, & intermunt. Dryopteridis meminit Galenus libro 6. simplicium medicamentorum, eius facultates referens, his verbis. Dryopteris gustu misam facultatem prefert, dulcem, acrem, amaram: in radice vero item acerbam. Facultatem habet septicam, prouide etiam pilis glabram cutem efficit. Quę & Græcis Græcę, Dryoptē vis item & Filix quercus Latine dicitur.

Dryopteridis conda.

Dryopteridis facu. ex Ga.

Nomina.

CNICVS.

a Meum. tra
la. i. crasis.
& recte qui-
dem, cum nul-
la sit in folijs
asperitas.

CNicus folijs constat oblongis, per ambitum diuisis, a speris, spinosis: caule sesquipedali: capitulo magnitudine grandis oliuæ: flore croci: semine candido, alioqui rufo, longo, anguloso. Huius flore in oblongis videntur. Seminibus tuis, & cõpõr si. succi cum aqua mulla, vel iure gallinæ, alium purgat: sed stomacho aduersatur. Ex eo autem sunt effluua, quas placenterulas vocant adieci succo aëgdalis, nitro, amicho, & melle decocto, quæ sunt otiosum emolliunt. Ha in partes vocatur adieciuntur, quæ nucis iuglandis magnitudinem implent: è quibus ante cœnam duas, vel tres sumptisse satis est. Ratio temperandi hæc est. Cnici candidi sextarius, amygdalarum tostarum & delibatarum cyathi tres, anisi sextarius unus, aphronitri drachma vna cum carnibus triginta caricarum. Seminis succus lac cogit, & magis ipsum resoluetur alui facultate donat.

Cnici confid.

Sunt in Italia, qui Cnicum Crocum Saracenicum appellent, quod eius flore plerumque croci loco vira videntur; tamen si of-
ficine Mauritanis secunda Cartagenæ vocent. Cnicus (vt auctor est Theophrastus libro 6. cap. 4. de plantarum historia)
aurum est generum, fatium vnum, aliterum sicutive, vt latius libro tertio in Atractylidis mentione retulimus. Porro in
vsum medicinæ semen tantum venit. Qui vultis in agris, & hortis seritur, singulariter emittit caulem, sesquipedalem,
& quandoque maiorem, teretem, rectum ex cæso albicantem, striatumque, aurum, atque lignosum; ramis a medio cas-
te copiosis, adnatis longioribus, rectisque. Folia illi sunt oblonga, crispisimula, robusta, glabra, & venosa, in mucronem
desinentia, & circumaqueque infirmis etiam spinis circumuallata; & sine pediculis è ramis proceduntia. Spectantur in ra-
riorum summitatibus acanæa capitula, oblongis, & aculeatis squamis speculantibus, radiantibus
circumqueque foliolis, aculeis pariter rigentibus, & jvævis faciem representantibus. Flores è meæi, capitulis erum-
punt circa canis exortum, capillacii & graciles, vt in cæteris acanæcis, auro colore ad rubrum inclinate, copiosi, &
densè conspiti, crocinis staminibus emuli. Semen est illi album, angustissim, leui cortice, ac duro, hordeo ferè simile,
sed paulo maius, alba intus medulla. Radice nititur oblonga, gracili, fibrataque, sed nullius in medicina vsus. Pitui-
tam, & aquas extrahit: quo fit, vt coli colore afficitis, & aqua inter cutem laborantibus, epem mirisè præstet, non modò
hæstusum, sed & clysteribus infusum. Seminibus medulla à putaminibus repurgata, & saccharo elegeratis modo excepta,
pectus, & pulmones asstergit, vocem clarificat, prolificamque semen auget. Hæcille. Excalfacit seminis medulla, exten-
dat, aperit, digerit, & siatus pellit. Eadem lac cogit, coaguli modo. Pstiaci, quos vulgo vocemus Papagalli, auidissimè
Cnici semine vescuntur, nec tamen eorum alius exoluitur. Cnici vires paucis perstrinxit Galenus libro 7. simplicium
medicamentorum, sic inquit. Cnici semine duntaxat ad purgationes videntur. Tertii est ordinis excafcientium, si quis fo-
ris eo vti velit. Eius planta vixit Græcis, Cnicus, & Cneus Latinis appellatur: Mauritanis, Kartam, sive Charbon: Ita-
lis, Zaffarano Saracenicæ; Germanis, Vilder Saffran; Hispanis, Alacor, & Semente de papagaos: Gallis, Saffran baslard,
& Saffran jaune.

Cnici vires
ex Gal.

Nomina.

Atractylidis. MERCVRIALIS.

CAP. CLXXXIII.

In ozollis, a qui parthenion, alii hermù botanion appellant, folijs constat octimi, helxinæ cognatis, sed nunonibus: ramulis duplici geniculorum modo cinctis, alarum cauis nullis. fructu foemina, copioso, quandam racemorum speciem præbente: mari è foliorum sinu dependente, paruo, rotundo, ceu binis testiculis vnâ coherentibus: frutice dodrantali, aut maiore. Vtraque in oleribus manditur, ad aluum ciendam. cocta in aqua, epoto iure, bilem aquamq; detrahit. Constat, vt mares gignantur, hunc facere: vt foemina, illam, si à purgatione bibantur, & tertia folia genitalibus admoucantur.

Mercurialis
confid. & h. s. h.
ex Plin.

Mercuriale, quæ Græcis Linozollis appellatur, duorum generum esse constat: vnum mas, alterum foemina. Vtraque non modò medicis, ac seplastarijs vulgaris acmodum effe notitis; sed etiam mulieribus, & ferè omnibus, quod in clysteribus plerumque imponatur. Quare non est, cur de Mercuriali hic pluribus differamus. Subijciam tamen quæ de eamemaria prædidit Plinius libro 25 cap. 5. his verbis. Linozollis, inquit, siue parthenion, à Mercurio inuenta est, itac apud Græcos hermù præm multi vocant eam, apud nos omnes mercuriale. Duo eius genera, masculus, & foemina, quæ est cactor: caule euotatis interdum, ramofo in cacumine, octimo angustioribus folijs, geniculis densis, alarum cauis nullis: foemine in geniculis dependente, foemina copioso, mari iuxta genicula stante, rariore, ac breui, conrotundo, foeminae soluto, & cardido: folia maribus nigriora, foemine candidiora: radix supernacua, præteritis. Nascentur in campestribus cultis. Minus est, quod de vtraque eorum genere prociatur: vt mares gignantur bene facere, vt foemine illam. Hoc contingere, si à conceptu succus procius bibatur in passidantur: vel folia decetia ex oleo & sale, vel cruda ex aceto. Quendam decoquunt eam in novo ficiis, cum heliotropo, & duabus, aut tribus sicis, ad nec decocantur. Decoctum dari iubent, & herbam ipsam in cibo, alio die purgationis multibus per triduum, quarto die à balneo coire, eas. Hippocrates mris laudibus in mulierum vfu prædicat: illas: eas ad hunc modum achne mercurium non onbit. Ille eas vultus cum melle, vel rosaceo, vel vino, vel limo admouit. Item ad ciendos merjes, secundasque, hoc idem prestare potuit, foraque dixit. Insillant auribus fardis succum, iunxitque cum vino netire. Alio folia in passidantur, epiphoris stranguria, & vesica. Decocant eius cedat cum myrrha, & thure. Alio quidem soluedas, vel in feni, eæ quæ quantum manus capiat, in duobus sextarijs aquæ ad dimicias. bibitur sale, & melle admisso, necnon cum vi gula ius, aut gallinæ decoctum salubris. Purgationis causa putauere aliqui vtraque dandam: siue cum malua decoctum. Vtraque purgans, bilem detrahunt: sed iohannem lsdunt. Hæc enim de mercuriali Plinius. Cæterum obijci a vna euenit: si, tolli verrucas omne generis: illius vtriusque folijs, vel eorum succo. Vtriusque seminis cum alijstho de cænam, steriles misificè inuast. Malis item quæ serpunt, succus cum aceto medetur. Eius quoque vires descriptit Galenus libro 7. simplicium medicamen-

Mercurialis
vires ex Gal.

MERCVRIALIS MAS.

medicamentum, sic inquit. Mercuriali videntur omnes ad ventris purgationes duntaxat. Verum enimvero si quis eius
 facere periculum vult in cataplasmate, sane eam digerentis admodum facultatis esse experietur. Nomina.
 Latine verò L. ozolis & Mercurialis vocatur: Italicè, Mercorella: Germanicè, Birgelkraut: Hispanicè, Mercuriale,
 & Portuga mueria: Gallicè, Mercuriale.

ΚΥΝΟΚΡΑΜΒΗ.

CYNOCRAMBE.

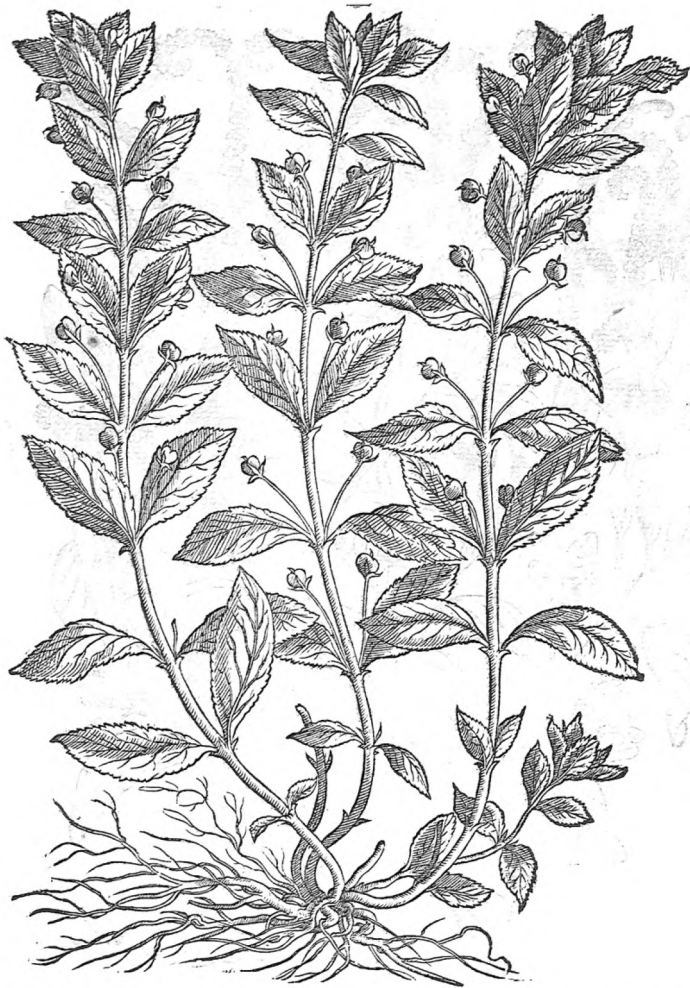
CAP. CLXXXIIII.

Cynia, aut cynocrambe, cauliculum binum dodrantum altitudine emittit, mollem, subalbidum folia mercuriali, aut hederæ similia, certis interstitiis subalbida: semen foliis adhæret, paruum, rotundum. Folia cum caulibus pota, aluum cient, oleribus commendantur. Jus decocti & piruitam, & bilem, aquamque detrahit.

Cynocrambe
confid.
Ruellii error.

Si planta, cuius hic imaginem datus Cynocrambe cynia non est, alia profecto, que magis illi respondeat, ad manus in presentia non est. Hæc enim omnibus sanè notis Dioscoridis descriptioni similis esse videtur, præterquam semen, quod folijs (vt ipse inquit) non adhæreat. Quo fit, vt affirmare nequeam, an hæc legitima Cynocrambe cici possit, ac debeat. videtur Ruellius existimasse Cynocrambem eandem herbam esse cum Atriplice syluestri. Quæ in re (si ita esse credidit) aperte errasse deprehenditur quod Dioscorides de syluestri atriplice libro secundo, hic verò de Cynocrambe ad finem quarti tanquam de diuersis plantis tractauerint. Hanc autem, quam nos Cynocrambem, nunc appellamus, Itali Mercurialem spuriam

CYNOCRAMBE.

spuriam vocant. Ea ubiq; ferè nascitur, & præsertim in campis, vineis, & inculto solo. Differt hæc ab agressti atriplicæ non modo folijs, & facie: sed etiam caulis proceritate. Siquidem atriplex sylvestris quanquam ad diuin: cubitorum altitudinem assurgit. Cynocrambe uerò binum palmorum longitudine contenta est. Huius nusquam, quod inueniunt, meminit Gal. in libro sim. medicamentorum. nam ea Cynocrambe, cuius i pse Galenus, & alij rei herbarie scriptores mentionem faciunt sub nomine Apocyni, alia est ab hac, de qua hic agitur. Quæ planta Grecis κινναράκη, Latine Cynocrambe, & Brassica canina Nomina appellatur: Italis Mercorella bastarda. Germanis, Fuld bingel kraut.

HELIOTROPIVM MAIVS.

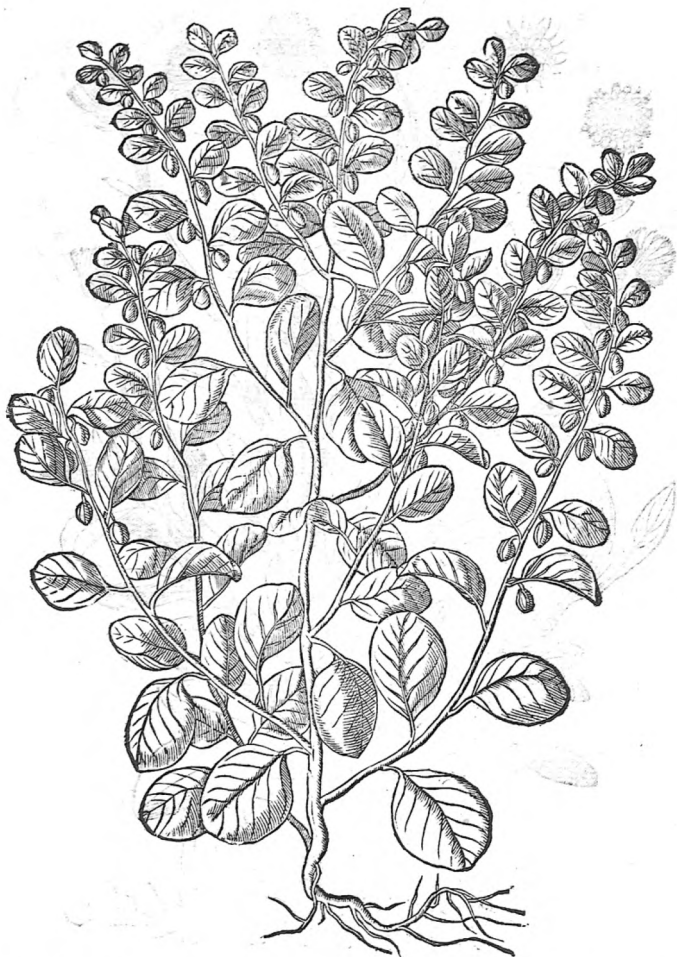
Ἡλιότροιον μέγα.

HELIOTROPION MAIVS.

CAP. CLXXXV.

Heliotropio magno flos est effigie scorpionis caudæ, vnde scorpiuro ei nomen: & quoniam folia cum sole circummagat, heliotropion dicitur. Folia ocymi habet, hirsutiora, candidiora, & maiora: ramuli à radice terni, quaterni, aut sæpe quini exiliunt, multis alis concaui: flos in cacumine candidus, aut subfulvis, incurvatus vt scorpionis cauda: radix tenuis est, & inutilis. nascitur in asperis. Decoctum herbæ ex aqua, fasciculo manus plenæ, potu pituitam, bilemque per alium extrahit: contra scorpionum ictus in vino potum, & illitum prodest. ad alligatur ad conceptus arcendos. Aiunt per horam vnam ante accessiones, seminis grana quatuor cum vino quartanas finire, tria verò tertianas. Illitum semen formicantes verrucas, penilesque, & thymos, & epinyctidas exiccat. Folia infantium destillationibus, quas syriacis vocant, podagricis, luxatisque utilissimè illinuntur. menses cient: partus trita, & imposita pellunt.

Ἡλιότροιον

Ἡλιότροπον μίνον.

HELIOTROPIVM MINVS.

CAP. CLXXXVI.

Heliotropium paruum nascitur in palustribus, iuxta lacus, foliis antedicto proximis, rotundioribus: femine acrochordonum verrucarum modo, penlili, rotundo. Herba cum suo semine porta, adiecto nitro, hyssopo, nasturtio, & aqua, laticas tinea, teretesque excutit. Penfiles verrucas, quae acrochordones uocantur, cum sale illita tollit.

Heliotropion maius, licet in asperis nasci Dioscorides tantum prodiderit; tamen in Hetruria, & in comitatu Corinthensi ubi frequentissimum uisitur, passim ferè prouenit, in campis, secus uias, in oppidorum plateis, & circa aedificiorum arcas, aridis item, & sabulosis locis. Herba haec apud Hetruscos officinis Verrucaria appellatur, quod verrucas, myrmecias, & thymos africata valenter adimat. Quare mihi, ut Ruellio quoque doctissimo, plurimum errare uidentur, qui censent Calendulam officinis dictam, quae & neotericis Caltha existimatur, esse Heliotropium maius. namque omnes proptus illius uocis huius reclamare deprehenduntur. Neque eorum opinioni illud quicquam addit, quod huius Calthae semen quaedam

Heliotropij
utrumque conli
deratio.

dantenus

dantem scorpionum caudiculas referat, quoniam Dioscoridi Heliotropij flos, non semen scorpionis caudae effigiem representat. Porro Ruellius heliotropium hoc vocari ait herbam cancri, quod eius flores in cauda cancri (qui nobis aſtacos esse putatur) similitudinem insculptur. Verum hec nominis ratio à Ruellio assignata mihi non planè satisfaciit, quod scorpionum, & aſtacorum caudae forma inter se maximè differant. Vnde potius crederem, hoc Heliotropium herbae cancri appellationem traxisse, quod efficacissimum sit aduersus carcinomata, & vlcera gangrenosa ad quae magno admodum succellu eo videntur chirurgi, qui & plantam, & eius vires compertas habent. Heliotropi herba formicæ maximè nec circumſcribitur, nunquam is foras egreditur: imposita verò herba protinus illum emori aium. Folia ex rosaceo illita capitis dolorem mulcent. Epotum foliorum decoctum vnà cum cumino, venum calculus pellit & frangit, & intestinorum animalia necat. Ceteram Heliotropium minus vidimus, ac sepe legimus in Tridentino agro, in palustribus quibusdam locis, idque compluribus ostendimus, vt quod picture latis responderet mihi uideretur. Quod autem huius Heliotropij, aut alterius mentionem fecerit Galenus, non inuenio in simplicium medicamentorum censu. Paulus tamen vtriusque meminit, sed non plura de his tradidit, quam quae Dioscoridi accepta referre potest. Sunt et reuocitorius (ut suprà diximus) qui Calendulam vocant, Virgili & Plinij. CALTHAM exiunt hoc argumento mixti, quod flores aureos luteosque profert.

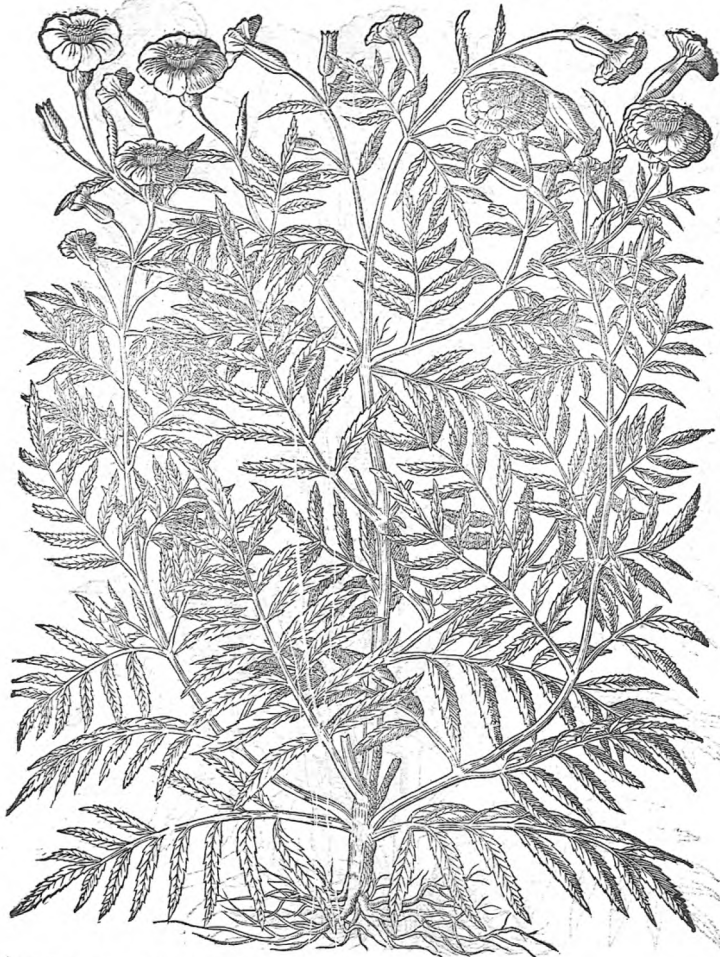
Calthe esse
deratio, & vi-
re.

CARYOPHYLLVS INDICVS MAIOR.

ferat. Quorum equidem sententia non ausim omnino subscribere, aut refragari. Ea in Hetruria à florum colore vulgò Fior rancio nominatur. Hanc inibi passim acetarijs adhibent. Excalfacit, attenuat, aperit, digerit, & prouocat, quantum gustatu adstrictione non vacare deprehendatur. Ceterum constat, sexcentis feminarum factis periculis, eandem valere plurimum ad menses ducendos, & presertim epoto eius succo, aut herba ipsa recente diutius deuorata. Datur quoque succi rancia, addita lumbricorum terrestrium pulueris drachma, vtiliter regio morbo affectis. Sunt qui dicant, huiusce herba vis acui in dies oculorum acies. Constat tamen sillitiam floridè plantæ aquam oculorum vrborem, & inflammationem arcerè, si in oculis infillitur, aut, si lintheola in ea macerata superponantur. Siccata puluis cauis dentium immixtus, colicrem leuat. sed facit Calthea mentio, vt plantas, quas passim vocamus Caryophyllos Indicos, in mentem reuocauerim, cum ipsi & Calthea modo, auro colore nitent; quanquam eos in herbario nostro Germanico Chrysanthemis cognatos fecerim. Caryophyllus itaque FLOS INDICVS appellatus, è planta oritur, que fruticosa provenit, caule recto, bicubitali, striato, colore è nigro rufescente, ramosoque; folijs circuncinque serratis, vt in Tanaceto, sed maioribus, & longioribus ciusuris. Tria habentur genera floribus tantum differentia. Maius caules altiores uegetioresque profert; in quorum summitatibus flores fert magnos, auro colore, numerosiore foliorum stipate quam in rosa. Alterum flores edit minores duplici, aut triplici foliorum ordine, holoferici speciem presferentium, colore auro purpurascente. Tertium ceteris minus habetur.

CARYOPHYLLVS INDICVS MINOR.

habetur; verum flores edit alterius similes, sed longè minores. Hi prodeunt omnes è calyce obl. n. 70, pluribus circum-
 quaque secundum longitudinem eminentibus costis. Odo em. stir. n. grauem, qui tamen in maiori mitius est, & nares
 minus feriens. Semen flaccidius floribus succedit longum, nigrum, copiosum, tenue, vt in Helenio. Radice hæc plan-
 ta nititur breui, fibrosa, per summam terræ vagante. De huius plante viribus, quid certi dicam non habeo. Verum
 cum gustantibus amara sentiatur, eam calidam, siccæque facultatis haberi haud dubitandum est. Quo fit, vt facillè possit
 cum abstergere, tum quoque obstructions referare. Et Græci *ἡλιότροπον*, ita etiam Latini *Heliotropium* dicunt: offi-
 cina & vulgus, *Cruciaciam*.

Nomina.

Σκορπιόειδης.

SCORPIOIDES.

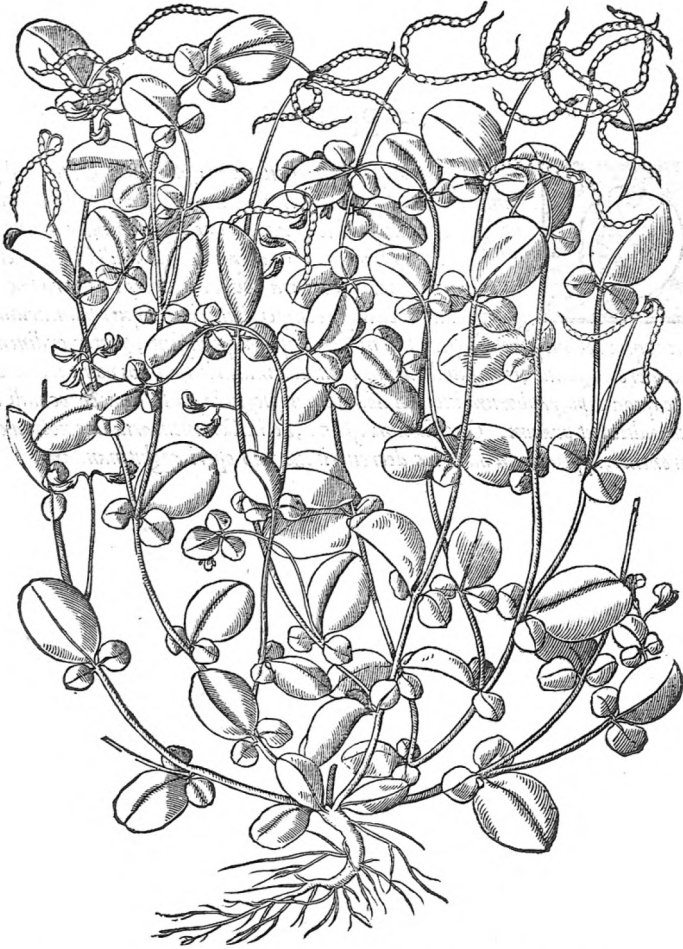
CAP. CLXXXVII.

Scorpioides herbula est, foliis paucis: semine caudæ scorpionis effigie. Illita scorpionum ictibus
 præsentaneo est auxiliò.

Scorpioidis
 uoalis.

Scorpioidis speciem *Calendulam* nominatam haud dubiè esse censerem, si folia, sicuti semen, Scorpioidi responderent.
 Verum, cum hæc folijs paucis, illa verò multis, longisq; pressiliat, ij apertè falli deprabenduntur, qui in hac opinio-
 ne uer-

SCORPIOIDES.

ne versantur. Equidem veram, ut arbitror, Scorpioidem vidi primùm superioribus annis in Ferouliensi agro in ciuitate
 60 Austriae quodam in hortulo clarissimi medici Iuliani a Marostica Terujsiensis. Hanc eandem, cuius hic effigiem pictam da-
 mus, dum hoc tempore diligenter curarem, vt singulis plantarum descriptionibus, quarum cognitionem habemus, pictura ac-
 cederet, ab amico quodam, rei plantariae perito, ad me transmissa est. Quam sanè suis notis veram Scorpioidem referre puta-
 mus: etsi non desunt viri doctissimi, qui aliter sentiunt volentes, Nicævri scholiastis auctoritate, hanc ipsam Thelephium ap-
 pellari debere. At ego horum sententiam proferre nihil facio, quòd non prohibeat nomenclatio illa apud scholiastem, quin
 rectius Dioscoridi scorpioides appelletur. Scorpioidem breuissimè posuimut Galenus libro 8. simplic. medic. sic iniquis.
 Scorpioides excausat quidem ordine tertio, desiccatur verò secundo. Ea non secus Latinis Scorpioides, ac Grecis exop-
 monis appellatur.

Scorpioides
 facul. ex Gal.
 Nomina.

LIBRI QUARTI FINIS.

Appendix.

*U*tmadmodum plerunque euenire solet in magnorum adificio-
rum fabricis, a peritissimis quantum uis Architectis extractis,
ut uis ad finem perductis, aliqua prater sententiam adhuc fiant
additamenta, qua commodius, anteaquam adificia crescerent,
in illis locari potuissent: ita hoc idem nobis in nostro hoc ma-
gno volumine euenisse comperimus, cum aliquot plantarum ima-
gines, qua rectius in ipso opere suis in locis appingi quiuissent, prater ordinem hic
excudere cogamur, tum quod earum nonnulla maturius ad nos non peruenerunt,
tum quod typographorum incuria alia quoque neglecta sunt, cum collocandi tem-
pus indicabat praelum. Quo factum est, ut, ne uis Commentaria hac nostra expo-
liarentur, appendicem hanc hic decreuerimus toto operi agglutinandam.